

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมแรงงานข้ามชาติในสถานการณ์ Covid 2019¹

จุรีรัตน์ แซ่ด่าน²

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมแรงงานข้ามชาติในสถานการณ์ Covid 2019 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี มีการศึกษาถึงแนวคิดในการควบคุมแรงงานข้ามชาติในสถานการณ์โควิด 2019 การควบคุมแรงงานข้ามชาติ ได้เกิดขึ้นเนื่องจากการเข้ามาของแรงงานที่เพิ่มมากขึ้น แรงงานข้ามชาติถูกรับรองไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับ เช่น อนุสัญญาของสหประชาชาติและองค์การแรงงานระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งเห็นได้ว่าข้อตกลงเหล่านั้นมุ่งเน้นคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงบริการทางสังคม สิทธิในความเสมอภาค และอิสระจากการทำงานในฐานะลูกจ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาของสหประชาชาติและองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ประเทศไทยจึงได้มีการตรากฎหมายออกมาเพื่อควบคุมแรงงานข้ามชาติเหล่านั้น และในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้นำเอาแนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการศึกษาว่ามาตรการในการควบคุมแรงงานข้ามชาติในสถานการณ์โควิด 2019 ในปัจจุบันนั้นสามารถควบคุมแรงงานข้ามชาติในด้านการได้รับสวัสดิการการเยียวยา การถูกจำกัดอาชีพในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม การถูกเลิกจ้างหรือการได้รับสิทธิในการเข้ารักษาโดยไม่ถูกจำกัดสัญชาติได้เพียงใด หากมาตรการในการควบคุมแรงงานข้ามชาติในสถานการณ์โควิด-19 ช่วยขจัดปัญหาเหล่านี้ได้ แสดงว่าการแก้ไขมาตรการในการควบคุมแรงงานข้ามชาติในสถานการณ์โควิด-19 นั้นเป็นมาตรการที่ดีและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมแรงงานข้ามชาติในสถานการณ์ Covid 2019 ไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการช่วยเหลือ เยียวยาผู้ประกันตนที่เป็นแรงงานข้ามชาติ ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 2019 ตามมาตรา 33 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ซึ่งกำหนดให้แรงงานข้ามชาติสามารถเข้าสู่ระบบเป็นผู้ประกันตนได้ในประเทศไทย การที่ผู้ประกันตนที่เป็นแรงงานข้ามชาติ ตามมาตรา 33 ไม่ได้รับการช่วยเหลือ เยียวยา และสิทธิประโยชน์ ตามโครงการของภาครัฐที่มี

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมแรงงานข้ามชาติในสถานการณ์ Covid 2019 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จรัส เล็งวิทยา และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์ จตุพร วงศ์ทองสรรค์ และรองศาสตราจารย์ ประเทือง ธนิยผล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาผู้ประกันตนประกันสังคมตามมาตรา 33 ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 2019 จึงเป็นการเลือกปฏิบัติและละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ประกันตนตาม มาตรา 33 ที่มีสัญชาติไทย กลับได้รับการช่วยเหลือในส่วนของการเยียวยาและแบ่งเบาภาระค่าครองชีพของผู้ประกันตนตาม มาตรา 33 จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด 2019 จึงควรแก้ไขโดยกำหนดให้ผู้ประกันตนที่เป็นแรงงานข้ามชาติตามมาตรา 33 ได้รับสิทธิประโยชน์เหมือนแรงงานสัญชาติไทยภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าว

ปัญหามาตรา 5 พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของเนื่องจากกฎหมายไม่ได้เขียนชัดเจน ก็ให้เกิดช่องว่างของกฎหมายเนื่องจากการกู้เงินตามพระราชกำหนดฉบับนี้เพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยให้แก่ประชาชน เกษตรกร และผู้ประกอบการซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อโรคโควิด 2019 ซึ่งคำว่า “ภาคประชาชน” หรือ “ให้แก่ประชาชนทุกสาขาอาชีพ” ไม่ได้กำหนดนิยามไว้ว่าให้หมายความเฉพาะบุคคลที่มีสัญชาติไทย ดังนั้นบุคคลที่มีสัญชาติไทยและบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยทุกคน จึงควรเป็นภาคประชาชนตามพระราชกำหนดนี้ด้วยเช่นกัน การกำหนดให้แรงงานสัญชาติไทยเท่านั้นที่มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาจากผลกระทบโควิด 2019 จึงไม่เป็นธรรมกับแรงงานข้ามชาติที่เป็นผู้ประกันตนเช่นเดียวกัน ทำให้แรงงานข้ามชาติกลับไม่ได้รับความช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉินและไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐตามโครงการช่วยเหลือต่างๆที่จัดขึ้น

ประเด็นปัญหาที่สองการยกเว้นการเข้าถึงประกันสังคมแรงงานข้ามชาติที่ถูกจ้างงานตามมาตรา 64 ปัญหาตามพระราชกฤษฎีกากำหนดกิจการหรือลูกจ้างอื่นที่ไม่อยู่ในบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม พ.ศ. 2560 มาตรา 3 ซึ่งกำหนดลักษณะของลูกจ้างที่ไม่เข้าข่ายกฎหมายประกันสังคมไว้ได้แก่ (6) ลูกจ้างของกิจการเพาะปลูก ประมง ป่าไม้ และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีได้ใช้ลูกจ้างตลอดปี และไม่มีลักษณะงานที่เป็นกิจการนอกเหนือกิจการดังกล่าวรวมอยู่ด้วย (7) ลูกจ้างของนายจ้างที่จ้างไว้เพื่อทำงานอันมีลักษณะเป็นครั้งคราว เป็นการจร หรือเป็นไปตามฤดูกาล (8) ลูกจ้างของนายจ้างที่เป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งงานที่ลูกจ้างทำนั้นมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย (9) ลูกจ้างของนายจ้างซึ่งประกอบการค้าหรือการค้าแฝงลอย ซึ่งกลุ่มลูกจ้างเหล่านี้ไม่มีสิทธิที่จะให้เข้าสู่ระบบประกันสังคมเหมือนลูกจ้างที่ถูกจ้างงานประเภทอื่น โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าว สัญชาติ ลาว กัมพูชา และเมียนมา ทั้งนี้จะยกเว้นไม่ขึ้นทะเบียน กรณีเป็นลูกจ้างของกิจการเพาะปลูก ประมง ป่าไม้ และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีได้ใช้ลูกจ้างตลอดปี และไม่มีงานลักษณะอื่นรวมอยู่ด้วย ซึ่งเห็นได้ว่าแรงงานบางกลุ่ม เช่น ลูกเรือชาวประมงแม้ว่าลูกเรือประมงไม่มีปัญหาเรื่องการจ้างงานและค่าจ้าง แต่ลูกเรือไม่ได้ขึ้นทะเบียนประกันสังคม และส่วนใหญ่เข้าไม่ถึงสวัสดิการที่กระทรวงแรงงานกำหนดให้เจ้าของเรือจัดให้แก่ลูกเรือ อีกทั้งมีสภาพการทำงานที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิแรงงานหลายประการ ไม่มีสวัสดิการทางสุขภาพเหมือนแรงงานที่อยู่ในระบบประกันสังคม

ประเด็นปัญหาที่สามเกี่ยวกับการไม่กำหนดระยะเวลาในการปิดกิจการชั่วคราวของนายจ้าง ตามมาตรา 75 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 75 วรรคหนึ่ง มีหลักเกณฑ์ว่า ในกรณีที่นายจ้างมีความจำเป็นต้องหยุดกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดที่สำคัญอันมีผลกระทบต่อการประกอบกิจการของนายจ้าง จนทำให้นายจ้างไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติซึ่งมิใช่เหตุสุดวิสัยให้นายจ้างจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของค่าจ้างในวันทำงานที่ลูกจ้างได้รับก่อนนายจ้างหยุดกิจการตลอดระยะเวลาที่นายจ้างไม่ได้ให้ลูกจ้างทำงาน ณ สถานที่จ่ายเงินตามมาตรา 55 และภายในกำหนดเวลาการจ่ายเงินตามมาตรา 70 (1) บทบัญญัติ มาตรานี้บัญญัติขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์มุ่งคุ้มครองลูกจ้างให้มีรายได้สำหรับใช้จ่ายในการดำรงชีวิตของตนหรือครอบครัวระหว่างที่นายจ้างหยุดกิจการชั่วคราว และในทางกลับกันยังให้ความคุ้มครองแก่นายจ้างในการลดภาระค่าใช้จ่ายระหว่างที่ประสบปัญหาหรือวิกฤตการณ์จนจำเป็นต้องหยุดกิจการชั่วคราวด้วย โดยได้กำหนดว่ากรณีนายจ้างมีความจำเป็นโดยเหตุสำคัญซึ่งไม่ใช่เหตุสุดวิสัย อันมีผลกระทบต่อการประกอบกิจการของนายจ้างจนไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกตินั้น นายจ้างก็อาจหยุดกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวได้โดยจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่า ร้อยละ 75 ของค่าจ้างในวันทำงานที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับก่อนหยุดกิจการตลอดระยะเวลาที่นายจ้างไม่ได้ ให้ลูกจ้างทำงาน แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการปิดกิจการชั่วคราวไว้ จึงทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการสั่งปิดกิจการชั่วคราวของนายจ้าง ว่าการสั่งปิดกิจการชั่วคราวนั้นมีการกำหนดระยะเวลาอันแน่นอนแค่ไหน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ลูกจ้าง

ประเด็นปัญหาที่สี่เกี่ยวกับข้อกำหนดในเรื่องค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการเข้าไปอยู่สถานกักกันเพื่อควบคุมและเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 มาตรา 42 ในกรณีที่พบว่าผู้เดินทางเป็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคติดต่ออันตราย โรคระบาด หรือพาหะนำโรค ให้เจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อประจำด่านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศมีอำนาจสั่งให้บุคคลดังกล่าวถูกแยกกัก กักกัน คุมไว้สังเกต หรือได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคโดยค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้เดินทางผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งมาตรา 42 นี้ เป็นการกำหนดในส่วนค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้ามายังประเทศไทย ของแรงงานข้ามชาติ เห็นว่าบทบัญญัติตามมาตรานี้ยังไม่เพียงพอต่อการจัดการปัญหาได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งควรบัญญัติเป็นกฎหมาย เพื่อนำมาใช้ดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่ออันตรายและโรคระบาด เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้ผู้ที่พักอยู่ในราชอาณาจักรซึ่งเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อมีคำสั่งให้แยกกัก กักกันหรือคุมไว้สังเกตเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการใช้สถานที่เพื่อใช้แยกกักหรือกักกัน ค่าใช้จ่ายในการทำมาหาความสะอาดสถานที่ ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากยังไม่มีกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ผู้เดินทางต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายตามที่ พ.ร.บ. โรคติดต่อ มาตรา 42 และเงื่อนไขที่

ระบุไว้ตามมาตรา 7 ที่กำหนดไว้ว่า เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนด ดังต่อไปนี้ (1) หลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งในกรณีที่มีโรคติดต่ออันตราย โรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง หรือโรคระบาดเกิดขึ้น (2) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการหรือออกคำสั่ง และการสอบสวนโรค (3) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับเจ้าของพาหนะ หรือผู้ควบคุมพาหนะ (4) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ผู้เดินทางต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมแรงงานข้ามชาติในช่วงสถานการณ์ Covid 2019 ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะคือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือ เยียวยาของผู้ประกันตนที่เป็นแรงงานข้ามชาติ ตามมาตรา 33 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

1.1 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 33 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

โดยให้เพิ่มเติมวรรค 2 ดังนี้ “ผู้ประกันตนตามวรรคแรก ต้องได้รับสิทธิประโยชน์จากภาครัฐโดยไม่จำกัดสัญชาติ”

1.2 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5 พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนี้ โดยเพิ่มเติมข้อความใน (2) ดังนี้ “เพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชย ให้แก่ประชาชนทุกสาขาอาชีพโดยไม่จำกัดสัญชาติ ซึ่งได้รับผลกระทบ จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ”

2. ปัญหาการยกเว้นในการเข้าถึงประกันสังคมแรงงานข้ามชาติที่ถูกจ้างงานตามมาตรา 64

1.1 ปรับปรุงแก้ไข มาตรา 3 พระราชกฤษฎีกากำหนดกิจการหรือลูกจ้างอื่นที่ไม่อยู่ในบังคับ ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม พ.ศ. 2560 โดยให้ยกเลิกข้อความใน (6) , (7) ,(8) ,(9)

1.2 เสนอให้เพิ่มเติมกฎกระทรวงในการกำหนดให้นายจ้างนำแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงาน ในประเทศไทยตามมาตรา 64 โดยกำหนดให้นำแรงงานเข้าสู่ระบบประกันสังคมทุกคนโดยไม่มีข้อยกเว้น เพื่อให้แรงงานข้ามชาติได้รับสวัสดิการเช่นเดียวกับแรงงานที่ถูกจ้างงานประเภทอื่น

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่กำหนดระยะเวลาในการปิดกิจการชั่วคราวของนายจ้าง ตามมาตรา 75 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 75 วรรคหนึ่ง เสนอให้เพิ่มเติมข้อความในวรรคหนึ่ง ดังนี้ “ในกรณีที่นายจ้างมีความจำเป็นโดยเหตุหนึ่งเหตุใดที่สำคัญอันมีผลกระทบ

ต่อการประกอบกิจการของนายจ้างจนทำให้นายจ้างไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติซึ่งมิใช่เหตุสุดวิสัย ต้องหยุดกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว โดยมีการกำหนดระยะเวลาไม่เกินสามเดือน หากกรณีที่ นายจ้างมีเหตุจำเป็นต้องปิดกิจการมากกว่าสามเดือน ให้นายจ้างแจ้งต่อพนักงานตรวจแรงงานเพื่อพิจารณาตาม ความเหมาะสม และให้นายจ้างจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของค่าจ้างในวันทำงานที่ลูกจ้างได้รับ ก่อนนายจ้างหยุดกิจการ ตลอดระยะเวลาที่นายจ้างไม่ได้ให้ลูกจ้างทำงาน ณ สถานที่จ่ายเงินตามมาตรา 55 และ ภายในกำหนดเวลาการจ่ายเงินตามมาตรา 70 (1) ”

4. ปัญหาข้อกำหนดในเรื่องค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการเข้าไปอยู่สถานกักกันเพื่อควบคุมและเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 2019

1.1 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 มาตรา 42 วรรคสอง จากเดิม โดยให้ เพิ่มข้อความในวรรคที่สอง ดังนี้ “โดยค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการ ป้องกันและควบคุมโรค ให้ผู้เดินทางที่เข้ารับการตรวจหรือดูแลรักษาพยาบาลตามแนวทางที่กระทรวง สาธารณสุขกำหนดเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย หรือให้เป็นไปตามสิทธิในการตรวจหรือการรักษาพยาบาลตามที่ กฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการ”

1.2 เสนอให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายมาตรา 7 (4) ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ ในการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขใน เพื่อรองรับกรณี que ผู้เดินทางต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าวในการกัก ตัวว่ามีค่าใช้จ่ายในส่วนใดบ้างที่ให้อยู่ในอำนาจของผู้เดินทาง และค่าใช้จ่ายในส่วนใดบ้างที่อยู่ภายใต้กระทรวง แรงงานเป็นผู้รับผิดชอบ โดยควรกำหนดเรื่องค่าใช้จ่ายในการตรวจรักษาโรคติดต่อของแรงงานข้ามชาติ

เอกสารอ้างอิง

กนกนิษฐ์ ดันต์กุลรัตน์. คู่มือด้านสิทธิและหน้าที่แรงงานข้ามชาติ (สำหรับผู้ปฏิบัติงาน) . [Online]. Available URL: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jar/article/view/242893,2565> (เมษายน, 2).

ธีระ ศรีธรรมรักษ์. “อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศกับกฎหมายแรงงานไทย.” วารสารบัณฑิตย์ 62,3 (2543).

วันชัย ธรรมสังการ และคณะ. “สถานการณ์ด้านแรงงานและคุณลักษณะแรงงานที่พึงประสงค์ของสถาน

ประกอบการในจังหวัดสงขลา.” วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 14, 2 (กรกฎาคม 2562).

วรพงศ์ อินทนนท์. “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงานไร้ฝีมือข้ามชาติที่ส่งผลต่อรายได้เฉลี่ยต่อหัวของ
ประชากร.”วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม 17, 3(กันยายน): 2561.

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน.ข้อควรรู้สำหรับนายจ้างและแรงงานต่างด้าว สัญชาติพม่า ลาว
และกัมพูชา ที่ทำงานในประเทศไทย. ครั้งที่ 1 (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2556). หน้า 38.